

ČS.-FRANCOUZSKÉ KOLOKVIUM

Už podruhé se sešli francouzští a českoslovenští odborníci, zabývající se studiem mezinárodních vztahů, na společném kolokviu, tentokrát ve dnech 28.—30. listopadu 1968 v Paříži. Hostitelem byl Centre d'Études de Politique Etrangère a za francouzskou stranu se rozhovorů zúčastnili: ředitel Centre Jacques Vernant, Pierre Baraduc, André Fontaine z redakce „le Monde“, generál Genevey, Paul-Marie de La Gorce, spisovatel, Alfred Grosser z Fondation nationale des Sciences politiques, Léo Hamon, profesor právnické fakulty v Orléans, Serge Hurtig, profesor Institut d'études politiques, Jean Klein, věd. pracovník v C.N.R.S., Erik Lescar, pracovník MZV, Mario Lévi, ekonom, René Massigli, vyslanec, Hubert Thierry, profesor právnické fakulty v Caen. Z Československa přijeli: dr. Antonín Šnejdárk, ředitel ÚMPE, pplk. Brož, VPA, Juraj Mojka, pracovník Slovenské národní rady, prof. dr. Jaroslav Martinic, rektor University 17. listopadu, dr. Alexandr Ort, nám. ředitele ÚMPE, Dušan Rozéhnal, redaktor čas. Nová Myšl, dr. Jaroslav Šedivý, vědecký pracovník ÚMPE, pplk. Ján Zvada, VPA.

Předmětem společných diskusí byly otázky vývoje evropské politiky, tentokrát poznamenané nedávnými srpnovými událostmi v ČSSR. Všichni, kteří se rozhovorů aktivně zúčastnili, se pokusili střízlivě pohlédnout na další možnosti evropské spolupráce, zejména v oblasti zajištění evropské bezpečnosti, a shodli se na tom, že je třeba dále o tuto spolupráci usilovat a že nejhorším následkem vstupu cizích vojsk do ČSSR by bylo rozpoutání nové studené války. Jednací program byl rozvržen do čtyř témat: 1. Nové i trvající rysy ve světové politice koncem roku 1968; 2. Vývoj vztahů mezi Západem a Východem v Evropě; 3. Problém evropské bezpečnosti a možnosti obou států při jeho řešení; 4. Perspektivy a cesty příští evropské spolupráce, zejména mezi Francií a Československem.

Podobně jako na své první schůzce v Praze v roce 1967 i nyní se účastníci dohodli, že rozhovory jsou zcela neformální, že se tudíž nebude pořizovat jejich zápis a nebudou se tedy ani publikovat.

J. Š.

KONFERENCE O EVROPSKÉ BEZPEČNOSTI

Pod názvem *Spolupráce v Evropě* zorganizovala Mezinárodní asociace pro výzkum míru (International Peace Research Association — IPRA) ve spolupráci s Rakouskou společností pro zahraniční politiku a mezinárodní vztahy (Österreichische Gesellschaft für Auswärtige Politik und in-

ternationale Beziehungen) mezinárodní konferenci, která se pak, po několikerém odkladu, konala těsně před vánocemi, 20.—22. prosince 1968, ve Vídni. Na téměř týdenní konferenci se shromáždilo ve vídeňském sídle Společnosti celkem 23 účastníků ze 14 zemí. Kromě vědeckých

pracovníků se konference zúčastnili i někteří poslanci i diplomaté.

Konference byla velmi dlouho a pečlivě připravována pod vedením iniciátora celé akce, prof. Johana Galtunga, ředitele Mezinárodního ústavu pro výzkum míru v Oslo. Ten také připravil hlavní obsáhlý referát, jehož první variantu vypracoval z podnětu Evropské rady, která tento výzkum finančně podpořila.

Již během roku 1967 navštívil prof. J. Galtung řadu evropských ústavů zabývajících se výzkumem mezinárodních vztahů a projednával s nimi účast na připravované konferenci. Nejprve si vyžádal od jednotlivých ústavů náměty, eventuálně již zpracované články, a na jejich základě si vyžádal zvláštní studie, které se měly stát referáty pro připravovanou konferenci.

Autoři národních referátů byli vybráni z jednotlivých evropských zemí tak, aby na konferenci byly zastoupeny rovnoměrně socialistické státy — příslušníci Varšavské smlouvy, kapitalistické státy — členové NATO a neutrální země. Do první skupiny byly vedle Československa zařazeny Polsko, Rumunsko, Maďarsko a Bulharsko. Z členů NATO připravili referáty představitelé Francie, Velké Británie, Itálie, Belgie a Norska. Třetí skupinu — neutrální země — tvořily Jugoslávie, Rakousko, Švýcarsko, Finsko a Švédsko. Jednotlivé národní referáty byly buď rozeslány předem, nebo rozdány před začátkem konference.

Plánem organizátorů bylo shromáždit na vídeňské konferenci nejen vědce, ale i představitele politického života. To se jim podařilo jen částečně, neboť, zřejmě i pro několikrát odložení konference zapříčiněné především srpnovou intervencí v Československu, přijeli jen poslanci ze čtyř zemí (Norska, Finska, Holandska a Rakouska — italský poslanec se v posledním okamžiku telegraficky omluvil). Jistou kompenzací byla přítomnost čtyř aktivních diplomatů z Rakouska, Polska, Rumunska a Belgie.

Toto poměrně různorodé složení účastníků konference vedlo k tomu, že diskuse byla věnována problémům teoretickým i praktickým. Znamenalo to na jedné straně jistou nesourodost jednání, na druhé straně to byl nepochybně jeden z prvních pokusů shromáždit takto na jed-

né konferenci praktiky i teoretiky mezinárodních vztahů. Vážným nedostatkem konference bylo, že z Maďarska a Bulharska nepřišli ani autoři předložených referátů.

Jednání konference bylo na přání pořadatelů soustředěno do čtyř zasedání; první bylo věnováno diskusi o národních referátech, druhé jednalo o Galtungově zprávě, třetí se soustředilo na německou otázku a náplní čtvrtého zasedání se staly problémy evropské bezpečnosti.

Úroveň jednotlivých národních referátů i jejich celkové pojetí byly značně různorodé. Také jejich zařazení na první bod jednání vedlo k tomu, že diskuse se poměrně ztěžka rozvíjela a většinou se týkala obecných otázek. Souviselo to i s tím, že se jí neaktivněji zúčastnili přítomní diplomaté, kteří se ani nesnažili dotknout se příliš ožehavých otázek. Také stále ještě existující jisté napětí kolem československé problematiky poměrně znesnadňovalo celkovou diskusi.

V podstatě jediná diskuse k národním referátům se rozvinula kolem otázky regionální spolupráce, o níž hovořil mimo jiné československý referát. (Snad k tomu i přispěla skutečnost, že v sovětské *Bílé knize*, kterou všichni účastníci poměrně dobře znali, se mezi jiným kriticky hovoří o zkušenostech Malé dohody a podobně).

Vcelku se došlo k shodě v tom, že je nesmyslné vracet se zpět do minulosti a uvažovat o nějaké obnově Malé dohody. Ta byla na jedné straně produktem tehdejšího poměru sil v této oblasti a odpovídala tehdejší evropské politice. Na druhé straně se v ní, i když jen částečně a deformovaně, projevovala jistá tradice spolupráce národů v Podunají.

V dnešní době vypadá mapa Evropy v této oblasti zcela jinak. Všichni bývalí členové Malé dohody i jejich protivníci jsou dnes socialistickými státy a rozvíjejí mezi sebou velmi rozsáhlou a vzájemně prospěšnou spolupráci. A v tom jde o jisté navázání na tradice nejrůznější hospodářské spolupráce v oblasti Dunaje, která i dnes má velmi kladné perspektivy rozvoje.

Hospodářská spolupráce socialistických zemí v Podunají, která by se nemusela omezit pouze na výměnu zboží a zahra-

niční obchod, by se mohla částečně rozšířit i na Rakousko. Tím by tato regionální spolupráce mohla přinést některé zkušenosti pro celoevropské plány spolupráce. Dosavadní regionální spolupráce se omezuje na státy stejného společenského zřízení. Užší zapojení Rakouska do spolupráce se socialistickými státy v Podunají by znamenalo první větší zkušenosti všestranné hospodářské spolupráce států s rozdílným společenským zřízením, což by mohlo být dobrým počátkem a zdrojem dobrých i špatných zkušeností pro další formy evropské spolupráce.

Diskuse ukázala jak složitost, tak i podnětnost těchto myšlenek a na závěr se konstatovalo, že by se vědci neměli dát odradit nepříznivou současnou situací od rozpracování některých otázek, které se mohou v budoucnu ukázat velmi podnětnými nebo za nových podmínek i plně realizovatelnými. Věda by vždy měla mít před praktickou politikou jistý předstih. Na tom se nakonec shodli jak teoretici, tak i praktici z oboru mezinárodních vztahů, kteří se jednání zúčastnili.

Diskuse o Galtungově zprávě nazvané *Výzkum míru — spolupráce v Evropě*, se soustředila spíše na komentáře k jeho názorům nebo k doplňujícím dotazům. Tento referát svým mimořádným rozsahem a několikerým projednáváním byl velmi dobře vzájemně sklouben, že bylo dosti obtížné ještě k němu něco doplnit. Vzhledem k tomu, že se snažil o maximální objektivitu jak vůči Západu, tak i Východu, byl i politicky přijatelný pro obě strany a pochopitelně i pro evropské neutrály.

Nejživější byla diskuse kolem německé otázky, přičemž bylo všeobecně vysloveno politování, že na konferenci nejsou přítomni představitelé obou německých států. Došlo proto k zásadní dohodě, že všech příštích jednání by se měli účastnit Němci z obou dnešních států. Všichni delegáti ze socialistických států podporovali nezbytnost rozšíření spolupráce s vědeckými pracovníky NDR a československý delegát odmítl zjednodušenou kritiku NDR, požadující „svobodné volby“. Na přf-

kladu Československa bylo možno velmi průkazně ukázat, jak podstatně se změnilo složení společnosti v jednotlivých socialistických zemích a s ním se nutně vyvinulo i smýšlení velké většiny obyvatelstva.

Nejzajímavější byla diskuse kolem otázky evropské bezpečnosti. Polský delegát, velvyslanec Dobrosielski, který předsedal tomuto zasedání, požádal všechny účastníky konference, aby se vyjádřili k myšlence celoevropské vládní konference o evropské bezpečnosti. Této myšlence se dostalo vcelku obecné, avšak k ničemu nezavazující podpory. V diskusi se dokonce objevily dotazy, může-li taková konference dosáhnout nějakých konkrétních výsledků, po nichž volá obyvatelstvo celé Evropy. Přímou byla položena otázka, zda by mohlo dojít k dohodě o zřeknutí se síly v evropské politice. Polský představitel nemohl pochopitelně dát zcela jasnou a jednoznačnou odpověď, a tím diskuse uvázla a v podstatě i skončila.

Zajímavé také bylo, že velvyslanec Dobrosielski protestoval proti užívání termínu „okupace“, mluvil-li se o srpnových událostech v Československu, a doporučoval, aby se hovořilo o „intervenci“.

Konference v dané situaci dosáhla asi maxima, jež bylo možné. Přinesla řadu dílčích námětů, ať již v jednotlivých národních referátech nebo v diskusi. Organizátoři plánují souhrnné vydání všech materiálů a záznamů z diskuse na jaro 1969. V současné době nebylo možno počítat s nějakými konkrétními návrhy, zvláště když na konferenci nebyli ani představitelé Sovětského svazu, dalších socialistických zemí a obou německých států.

Všichni účastníci hodnotili konferenci na závěr velmi kladně a organizátorům doporučili projednat možnost dalšího podobného setkání. Naznačili přitom, že by uvítali svolání příští nebo některé z příštích konferencí do některé ze socialistických zemí.

Alexandr Ort